

سرمایه‌گذاری و روش‌های تأمین منابع مالی خارجی

تألیف و تدوین:

نقی زهی
علی‌رضا علی‌پور
داود غفارپور

((ضمیمه كتاب))

(زهی، نقی، ۱۳۴۷-)

سرمایه‌گذاری و روش‌های تأمین منابع مالی خارجی / تألیف و تدوین نقی (زهی، علی‌رضا علی‌پور، داود غفاریپور - تبریز، سازمان امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی، معاونت اقتصادی، ۱۳۸۴.

ISBN : ۹۶۴ - ۰۶ - ۷۰۳۱ - ۳

(۴۵۴) ص ۱۰ جدول -

فهرست‌دهی براساس اطلاعات فیله

(۴۴۸ - ۴۵۴) : هم‌چنین به‌صورت زیرنویس -

۱. سرمایه‌گذاری خارجی - ایران . ۲. سرمایه‌گذاری خارجی - قوانین و مقررات - ایران . ۳. اقتصاد بین‌الملل -

۴. جذب سرمایه - آلف - علی‌پور، علی‌رضا ۱۳۵۶ - . ب. غفاریپور، داود ۱۳۴۹ - . ج. سازمان امور اقتصادی و

دارایی آذربایجان شرقی، معاونت اقتصادی، د. علوان -

۹۵۵-۶۷۳ / ۳۳۲

۹۷۰ / ۶ HG ۵۷۷۰

۱۵۹۴۷ - ۸۴

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب	:	سرمایه‌گذاری و روش‌های تأمین منابع مالی خارجی
مؤلف	:	نقی زهی، علی‌رضا علی‌پور، داود غفاریپور
ناشر	:	معاونت اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی
نوبت چاپ	:	اول
شمارگان	:	۲۰۰۰ جلد
تعداد صفحه	:	۳۶۸
قطع	:	وزیری
شماره شابک	:	۹۶۴ - ۰۶ - ۷۰۳۱ - ۳
محل و تاریخ انتشار	:	تبریز - ۱۳۸۳
چاپ	:	کیهان

((حق چاپ و نشر محفوظ و مخصوص ناشر است))

دباجه به قلم دبیر محترم منطقه دو (شمال غرب) کشوری و رئیس سازمان امور اقتصادی و دارائی استان آذربایجان شرقی

سرمایه‌گذاری خارجی و سایر ابزارهای تامین منابع مالی خارجی در کشورهای گذار به توسعه به عنوان یکی از اهرم‌های توسعه، روز به‌روز در حال افزایش است که این مهم در تقویت توان رقابتی این‌گونه کشورها نقش اساسی ایفاء می‌کند.

استفاده از تسهیلات مالی بانک‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی و خدمات سرمایه‌گذاری خارجی شرکت‌های فراملیتی علاوه بر تامین نیازهای تکنولوژیکی و بخشی از نیازهای مالی سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی داخلی، امکان افزایش تجهیزات و منابع سرمایه‌ای یک کشور را در مسیر رشد و توسعه فراهم می‌سازد.

عنایت به این نکته مهم است که بهره‌مندی از تسهیلات مالی و اعتباری بین‌المللی در کشور سرمایه پذیر، نشان‌دهنده ضعف اقتصادی آن کشور محسوب نمی‌شود بلکه میزان جذب این‌گونه تسهیلات خارجی به‌عنوان یکی از نشانه‌های استحکام سیاسی و اقتصادی کشور تلقی می‌گردد. چرا که سرمایه‌گذاران خارجی و سازمان‌های پولی و مالی ارائه‌کننده تسهیلات اعتباری، همواره به دنبال ارائه تسهیلات خود به آن دسته از کشورهایی هستند که ضمن اطمینان از ثبات اقتصادی و سیاسی، از بازگشت اصل و فرع سرمایه خود در سررسید مقرر آسوده خاطر باشند.

بنابراین در مباحث تئوریک اقتصاد امروزی، متغیرهای جدیدی که به عنوان موتور رشد و توسعه در یک کشور مطرح بوده و نظر غالب صاحب‌نظران اقتصادی را به خود جلب نموده است، موضوع جلب سرمایه‌های خارجی و تزریق آن به زیر ساخت‌های اقتصادی کشور می‌باشد. لذا قابلیت انعطاف ساختارهای اقتصادی و نگرش‌های سیاسی - اجتماعی کشور سرمایه‌پذیر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر جذب این‌گونه منابع خارجی است. کارشناسان ارشد سازمان‌های مالی بین‌الملل بر این باورند که در میان شیوه‌های متفاوت جریان ورودی سرمایه‌های خارجی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به‌عنوان یک منبع قابل اعتماد برای کشور در حال توسعه می‌باشد که روند اقتصادی در آن از یک ثبات نسبی برخوردار است.

ایده اصلی برای نگارش کتاب حاضر از سوی معاونت اقتصادی این سازمان، برگزاری جشنواره توسعه سرمایه‌گذاری و تجلیل از مفاخر اقتصادی استان بود که بخشی از آن، از سوی استانداری محترم آذربایجان شرقی به سازمان امور اقتصادی و دارائی استان در قالب برگزاری همایش سرمایه‌گذاری محول گردیده بود. بر همین اساس؛ به همت همکاران ارجمند خود بر آن شدیم تا شیوه‌های گوناگون جذب منابع مالی خارجی و سازمان‌های پولی و مالی بین‌المللی ارائه‌کننده این‌گونه تسهیلات، و همچنین مستندات قانونی، مقررات، آئین‌نامه‌ها و مصوبات موضوعی آن را بررسی نموده تا راه‌کارهای اجرایی جذب این‌گونه منابع در استان را بررسی نمائیم.

در این راستا، از تلاش‌های خستگی‌ناپذیر جناب آقای نقی زهی معاونت محترم اقتصادی و علیرضا علی‌پور و داود غفارپور کاشناسان ارشد معاونت اقتصادی این سازمان در نگارش کتاب حاضر که با زحمات شبانه‌روزی خود از هیچ کوششی دریغ ننموده‌اند مراتب تشکر خود را اعلام می‌دارم. همچنین از دلگرمی‌های جناب آقای دکتر سبحان‌اللهی استاندار محترم آذربایجان شرقی که با حمایت‌های بی‌دریغ خود مشوق اصلی همکاران اینجانب در تألیف و تدوین مجلد حاضر بودند تقدیر و تشکر می‌نمایم.

امیدوارم کتاب حاضر در شناساندن و جذب منابع مالی خارجی و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی استان و آسیب‌شناسی موانع و مشکلات بر سر راه آن، مفید و موثر واقع گردد.

علی فراقی

دبیر ستاد منطقه شمال غرب کشور در وزارت امور اقتصادی و دارائی

و رئیس سازمان امور اقتصادی و دارائی استان آذربایجان شرقی

دیباچه به قلم معاون اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارائی آذربایجان شرقی

شیوه‌های خارجی تأمین منابع مالی یک کشور از جمله سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین مباحث اقتصادی برای تداوم و تعالی رشد و توسعه اقتصادی در اکثر کشورها بویژه کشورهای در حال توسعه می‌باشد. این کشورها برای بدست آوردن سهم خود از یک سرمایه‌گذاری خارجی در اقتصاد جهانی جهت افزایش تولید و ارتقای سطح تکنولوژی و فن‌آوری از هیچ کوشش دریغ نمی‌کنند.

مهم‌ترین عامل پایداری جریان سرمایه‌گذاری‌های خارجی خاصه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در این‌گونه کشورها عبارتند از: تغییر مبنای نگرش به توسعه، نیاز داخلی مبرم به رشد اقتصادی، جهانی شدن تولید و خدمات و دگرگونی محیط بین‌المللی.

باید اذعان داشت که سرمایه‌گذاری خارجی به مثابه وطنی است که مرزها و محدودیت‌های جغرافیائی را در نوردیده و در مسیر حرکت خود به مسائلی از قبیل نوع دوستی، انسان دوستی و امثالهم بی‌تفاوت بوده و هدف غائی آن صرفاً بازدهی سرمایه و در نهایت کسب سود می‌باشد. با این حال، علل اصلی توزیع نامتوازن جریان FDI را باید در سرشت متحول عرضه سرمایه‌گذاری خارجی، گوناگونی شرایط اقتصادی کشورهای سرمایه پذیر و تفاوت در محیط‌های سرمایه‌گذاری کشورهای در حال توسعه سراغ گرفت.

از دیدگاه شرکت‌های فراملیتی، برای سودآوری سرمایه‌گذاری خارجی، باید شرایط مناسب و ایده‌آل اجتماعی و فرهنگی در کشور سرمایه‌پذیر مهیا باشد و شرایط اکمل برای این امر، وجود زیرساخت‌های مناسب اقتصادی از جمله شبکه‌های ترانزیت و حمل و نقل بین‌المللی مطابق با استانداردهای جهانی، شبکه‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی مطلوب، وجود بنادر و مناطق آزاد تجاری با توان فعالیت‌های اقتصادی مؤثر، عدم وجود قوانین و مقررات موضوعه دست و پاگیر و مهم‌تر از همه، ثبات سیاسی، اقتصادی و نیز فرهنگ آماده برای پذیرش سرمایه‌های خارجی می‌باشد.

هر کدام از موارد فوق، به نحوی در میزان موفقیت و عدم موفقیت افزایش سهم کشور میزبان از FDI جهان میسر خواهند بود.

مقاله‌ها و مقوله‌های بسیاری در خصوص مباحث تئوریک شیوه‌های جذب منابع مالی خارجی از سوی مجامع علمی و دانشگاهی و پژوهشگران علاقمند به موضوع به رشته تحریر درآمده و یا از آن سخن گفته شده است که هر کدام به نحوی، شیوه‌های جذب منابع مالی خارجی در کشورهای درحال توسعه و آموزه‌های علمی- عملی این گونه روش‌ها را طرح و بررسی نموده‌اند. لیکن وجه تمایز کتاب حاضر، علاوه بر مباحث تکمیلی مزبور، بررسی مبانی قانون گذاری و سیاست گذاری کشور جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با تسهیلات مالی بین‌المللی و FDI و همچنین ایجاد زمینه‌های مساعد برای جذب آن می‌باشد.

بررسی مستندات و قوانین مرتبط با موضوع از ویژگی‌های بارز این کتاب است که سعی نموده‌ایم به خاطر اطلاع مباحث مکرر، بیشتر به موضوعات قانونی و سیاست‌های اجرایی دولت از قبیل سیاست‌های پولی، مالی، تجاری و ... مربوط به تأمین منابع مالی خارجی بپردازیم، چرا که بررسی موضوع از این جهت حائز اهمیت است که برخی سرمایه‌گذاران خارجی بر این باورند که سرمایه‌گذاری در ایران مانند راه رفتن بر روی پوسته نازک تخم مرغی است که هر لحظه ممکن است بر اثر تغییر و جایگزینی قوانین و آئین‌نامه‌های موجود بشکند. بنابراین یکی از اهداف این کتاب، بررسی محتوایی قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی و سایر شیوه‌های تأمین منابع مالی خارجی و شفاف‌سازی موضوعات مربوط می‌باشد.

جای دارد از حمایت‌های بی‌دریغ جناب آقای سبحان‌اللهی استانداری محترم استان آذربایجان شرقی و همت والای جناب آقای علی فراقی دبیر محترم ستاد منطقه دو کشوری و ریاست سازمان امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی و نیز همکاران ارزشمند اینجانب در معاونت اقتصادی سازمان، آقایان علی‌پور و غفاری‌پور که در تالیف و تدوین فصولی از کتاب به‌طور شبانه‌روزی زحمات کشیده‌اند و نیز سرکار خانم صمیمی نهایت تقدیر و تشکر را بنمایم. امیدوارم چنین اقدامات فرهنگی پایدار و ماندگار که همانا منشاء خیر و برکت برای میهن اسلام عزیزمان خواهد بود، همواره موجبات سرافرازی مجموعه وزارت امور اقتصادی و دارایی باشد.

فقیر زهی

معاون اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی

با گذشت زمان و پدیداری اقتصاد جهانی که به همراه خود بسط تنوری‌های پیشرفته اقتصادی — تجاری را برای رشد اقتصاد بین‌الملل منجر شده است، متغیرهای جدیدی به عنوان موتور رشد اقتصادی مطرح گردیده‌اند. در این میان، نقش و اهمیت جایگاه جهانی سرمایه و سرمایه‌گذاری در الگوهای رشد و توسعه قابل توجه است. کشورهای درحال توسعه به دلیل محدودیت منابع مالی داخلی خود از یک سو و عدم ایجاد توازن ناشی از بکارگیری این منابع محدود و تزیق آن در پیکره اقتصاد کشورشان از سوی دیگر، به ناچار به شیوه‌های جذب سرمایه‌های خارجی و بررسی راه کارهای عوامل اثرگذار بر نحوه جذب این گونه منابع مالی خارجی روی آورده‌اند.

سیاست کشورهای موفق شرق آسیا برای افزایش استفاده از سرمایه جهانی، دگرگونی‌های ناشی از حرکت اقتصاد به سمت جایگزینی تحرک سرمایه به جای تحرک کالا و خدمات می‌باشد. این کشورها برای جلوگیری از افزایش فقر، تورم، بیکاری و انبوه بدهی‌های خارجی خود که ناشی از ناکافی بودن منابع داخلی است، به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و مزیت‌های نسبی حاصل از آن بعنوان وسیله‌ای برای رشد اقتصادی کشورشان روی آورده‌اند.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بعنوان مؤثرترین روش تامین منابع مالی غیرقرضی موجب انتقال تکنولوژی مدرن و جایگزینی آن با روش‌های سنتی تولید شده و به همراه خود اشتغال را که یکی از معضلات این گونه کشورها با نیروی کار مازاد است، افزایش داده و موجبات افزایش تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه جامعه خواهد شد.

یک مزیت عینی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی که نیاز کشورهای درحال توسعه به آن و ترغیب و تشویق این گونه کشورها به جذب و توسعه سرمایه گذاری خارجی را عینیت می‌بخشد برتری FDI از لحاظ تامین دو عنصر سرمایه و فن‌آوری، تغییرات حاصله در اقتصاد بین‌الملل و مناسبات بوجود آمده میان شرکت‌های چندملیتی با دولت‌های این کشورهاست. در حالی که تجربه نشان داده است که استقراض از منابع خصوصی داخلی برای تقویت بنیه اقتصاد تأثیرات بسیار سوئی را به دنبال داشته است.

عدم شناسائی منابع مالی داخلی در استان‌ها و مناطق مختلف کشور و عدم امکان تجمیع این منابع در به‌کارگیری پروژه‌های زیرساختی و همچنین عدم آگاهی فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران با منابع

مالی خارجی قرضی و غیرقرضی، ما را بر آن داشت تا با حمایت‌های مسئولان محترم ستادی و صف وزارت امور اقتصادی و دارائی و استاندار محترم آذربایجان شرقی، شیوه‌های مختلف تأمین مالی خارجی از مؤسسات مالی و پولی بین‌المللی و روش‌های جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را برای تقویت زیرساخت‌های اقتصادی استان و فراتر از آن در سطح ملی - منطقه‌ای بررسی نماییم.

در این کتاب، ابتدا مستندات قانونی موجود در امر سرمایه‌گذاری خارجی و آئین‌نامه‌های اجرایی دولتی و سیاست‌گذاری مربوط را به‌طور مفصل بیان نموده و در ادامه، مروری گذرا بر سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران که متولی اصلی جذب و توسعه سرمایه‌گذاری خارجی در کشور است خواهیم داشت. شیوه‌های تأمین منابع مالی خارجی به روش قرضی و غیرقرضی و آشنائی با مؤسسات و سازمان‌های پولی و مالی مانند صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و بانک توسعه اسلامی و نحوه تسهیلات‌دهی این‌گونه مؤسسات برای کشورهای متقاضی و نیازمند تسهیلات و اعتبار، مباحث بعدی کتاب حاضر است. مواردی از سئوالات مطروحه در مورد سرمایه‌گذاری خارجی برای آشنائی علاقمندان به موضوع، آخرین مبحث کتاب می‌باشد.

امیدواریم مجموعه حاضر مورد استفاده جامعه علمی و سرمایه‌گذاران ملی - محلی کشور عزیزمان قرار گیرد.

مؤلفین

فهرست مطالب

عنوان

شماره صفحه

- فصل یک : استنادات قانونی موجود در مورد سرمایه‌گذاری خارجی ۱
- فصل دو : مروری گذرا بر سازمان سرمایه‌گذاری ۱۸۷
- فصل سه : شیوه‌های تأمین منابع مالی خارجی ۲۰۹
- فصل چهار : آشنائی با صندوق بین‌المللی پول (IMF) ۲۷۹
- فصل پنج : آشنائی با بانک جهانی (IDB) ۳۰۷
- فصل شش : آشنائی با بانک توسعه اسلامی ۳۷۳
- فصل هفت : مواردی از سئوالات مطروحه در مورد سرمایه‌گذاری خارجی ۴۱۷